Entre

Primavera
21 març
21 juny
2020

La Volta

per Marta Pallarès

Actes

Espai de residència per a artistes i artesans, lloc de trobada al bell mig de Sant Narcís, planter de professionals per a projectes externs, organitzador de jornades temàtiques que van des d'allò més tradicional al més innovador: el projecte cultural de La Volta clica "sí" a totes aquestes caselles, i encara més.

La Volta, repartint joc

TEXTOS: MARTA PALLARÈS
FOTOS: CARLES PALACIO

Un centre cívic al costat d'un estanc, una parròquia porta amb porta amb un bar de tapes, un centre d'atenció ciutadana agafant-se de la mà d'una peixateria: on seria possible aquest aiguabarreig, aquesta feliç convivència de comunitat i quotidianitat, si no fos sota les voltes de la plaça de l'Assumpció? I és aquí precisament, i una pensa en atansar-s'hi que no podria haver estat d'altra manera, on va néixer el 2014 un projecte que duu des de llavors nodrint la ja de per si rica vida cultural del barri de Sant Narcís i per ampliació, de tot Girona.

Tampoc podia ser d'altra manera que s'anomenés La Volta, però sembla que batejar-lo va ser prou més fàcil que definir-lo, donada la seva qualitat fractal i totes les dimensions que l'integren. I d'això (d'explicar-lo, donar-lo a conèixer, programar-ne l'activitat, fer-lo créixer i proporcionar-li l'espai necessari per tal que pugui créixer orgànicament) se n'encarrega una associació del mateix nom fundada el 2017 i gestionada per Marta Sureda i Montserrat Moliner, a banda de Víctor Masferrer, membre de la junta, i una àmplia xarxa de col·laboradors i col·laboradores. Sureda explica que "*La Volta és un projecte cultural del barri de Sant Narcís que s'inclou dins de les pràctiques de creació contemporànies, que per una part és un espai de residència per a artistes i artesans que disposen d'espais de treball individuals i col·lectius, així com d'exhibició i distribució d'obra i producte, però alhora també pretén participar culturalment i comercial dins del barri col·laborant amb veïns i veïnes i amb els seus equipaments*".

“La Volta participa culturalment i comercial dins del barri de Sant Narcís col·laborant amb veïns i veïnes i els seus equipaments”.

La Volta, que va iniciar l’aventura afavorida pel Bòlit, Centre d’Art Contemporani de l’Ajuntament de Girona, i sota la coordinació inicial de l’Associació Cultural Fang, compta avui amb quatre grans línies de treball. La d’arts i oficis és la més àmplia, com s’explica en la recent memòria del projecte, donat que “*agrupa la major part del treball desenvolupat pels residents i està vinculada a la recuperació d’oficis i tècniques artístiques, a la sostenibilitat i el treball manual, la fotografia analògica, la il·lustració, la ceràmica, la bioconstrucció, el disseny sostenible o la joieria*”, entre d’altres. Pel que fa a l’arxiu i l’animació, engloba el treball audiovisual practicat a La Volta i es pot referir tant al treball analògic com al digital, mentre que la línia de pensament i tecnologia “*propicia nous àmbits de reflexió sobre el lloc que les pràctiques artístiques contemporànies, els nous llenguatges de la imatge i l’art ocupen en la societat i en l’àmbit educatiu*”. Finalment, dins de la de disseny de producte, prototipatge i artesania digital es teixeixen lligams entre el món dels ateneus de fabricació i l’anomenada artesania digital, “*involucrant l’artesania, les arts i els oficis tradicionals en ecosistemes de producció col·laborativa*”. Un dels fets diferencials de La Volta, doncs, és que en tant que és una residència pública, els projectes que hi opten són tan variats com les procedències i les inquietuds dels seus artistes i artesans. “*Som molt inclusius*”, afirma Sureda, “*perquè aquest és un espai que dona cabuda a persones que o bé comencen la seva carrera professional o bé volen donar-hi un gir, i per tant la nostra tasca és la de donar-los suport amb oportunitats per a tothom*”.

On sí que s’acoten totes aquestes línies d’actuació és en quatre jornades que omplen de vida la plaça de l’Assumpció, les anomenades Jornades Voltaiques, que han substituït un mercat mensual “*més tradicional, de quilòmetre zero, que tenia molta intensitat però poca definició*”, en paraules de Sureda. Ara, en canvi, se’n fan quatre d’anuals acotades per temàtica: “*Una jornada d’art i artesania, centrada en la recuperació d’oficis i tècniques artístiques; una altra al juny sobre disseny sostenible i bioconstrucció; a l’octubre la que se centra en il·lustració, animació i arxiu, i finalment al desembre la més contemporània, que es basa en artesania digital i disseny de producte*”. El que s’ha aconseguit amb aquest canvi és, segons l’equip de coordinació, atreure un públic molt més específic i interessat en el contingut de cadascuna de les jornades: “*És evident que a l’hora dels concerts i de l’aperitiu hi tenim assistents menys especialitzats, però amb aquest disseny més acotat ve gent que està interessada en cada àmbit concret i això afavoreix també als paradistes*”. Explica Moliner que quan ella va entrar al projecte “*la pressió era que els paradistes no venien i a més, signaven contractes de dos anys amb una periodicitat mensual. No cal rumiar gaire per veure que vendre cada mes el mateix producte en una plaça com la de l’Assumpció té un recorregut curt, va ser una bona idea de sortida però ara, amb jornades que no només són de producte sinó de serveis, la dinàmica és molt millor*”.

Fer cultura de proximitat en clau de creació contemporània

Però aquesta, la de la creació artesana i artística, és només una vessant del projecte de La Volta, tan indissociablement lligat al barri de Sant Narcís. Moliner explica que "*un projecte de residència es pot fer a tot arreu, i la prova és que a l'Estat espanyol al 2015 n'hi havia prop de setanta entre públics i privats, però en el nostre cas, Sant Narcís ens aporta un element diferenciador molt important, i que és la distribució de la plaça en si mateixa*". Habitualment, els espais de producció o de residència s'ubiquen en un sol espai, mentre que en aquest cas hi ha fins a quatre locals implicats, com si fossin quatre punts cardinals que reparteixen joc: "*Sembla una tonteria però això fa que visquis la plaça i el projecte de manera molt diferent, més encara quan aquí hi tenim veïns com un centre cívic tan potent com el de Sant Narcís, amb la nova direcció del qual mantenim una sintonia magnífica*". I és que no cal dir-ho, aquest barri gironí és ja de per si molt ric en teixit associatiu i veïnal, orgullós de la seva essència i dinamisme, motiu pel qual La Volta s'hi ha engranat perfectament.

Cal, però, fer encara molta pedagogia –internament i externa– a l'hora d'explicar com allò individual i col·lectiu, la creació artística i la integració dins del barri, poden anar de la mà. Segons Moliner, "*la nostra és una tipologia diferent de centre, que afortunadament ja compta amb molts artesans i dissenyadors que estan ja tradicionalment acostumats a què hi hagi un intercanvi amb la societat, ni que sigui de producte: no estem parlant de la típica imatge de l'artista tancat dins el seu estudi*". El que es fa a La Volta, explica, "*és cultura de proximitat en clau de creació contemporània, que trenca amb la idea que només pot tractar-se de cultura popular*".

També hi ha una part de responsabilitat dels mateixos creadors i creadores contemporanis, que amb el temps han ajudat a què l'objecte per se perdi importància en favor del procés de creació. Com explica Moliner, "*amb l'evolució de les arts visuals ja es parla*

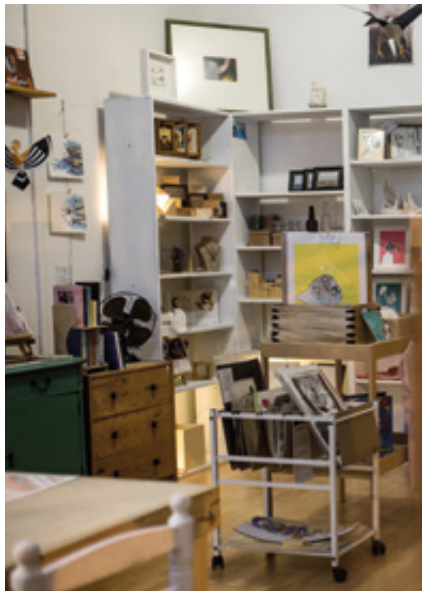

molt més de processos, la majoria dels quals estan en relació amb l'entorn on viuen i les condicions que s'hi donen, molt sovint en col·lectivitat". Tot i admetre un cert decalatge entre els professionals del món artístic i la societat en general, "*imagina llençar una pedra enmig d'un llac, quan genera ones ets capaç de veure-les millor com més a prop del centre et trobis*", exemplifica, i explica que cada cop es fa més pedagogia al respecte. Els mitjans de comunicació hi tenen un paper essencial, per molt que fins ara parlin "*molt més del mercat de l'art que del món de l'art, de les subhastes de Sotheby's en lloc d'un grup de gent que ha anat a Font de la Pólvora a fer un projecte artístic amb menors no acompanyats*", lamenta. Això sí, comenta que els mitjans poc a poc "*ens fan més cas i gràcies a ells, o a iniciatives conjuntes amb espais com el de La Mercè, ens estem apropant més a la ciutadania per explicar un projecte no lineal que sabem que no és fàcil de definir*".

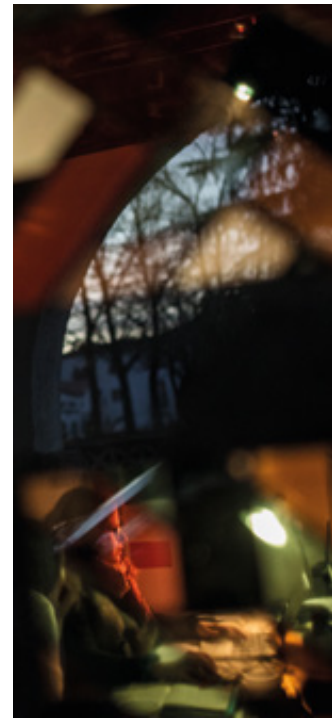

Un exemple de com poden combinar-se ambdues esferes són els projectes d'ús comunitari que s'han fet durant dos anys consecutius: el primer va ser una cúpula geodèsica, i el 2019 un dispositiu mòbil a disposició de totes les entitats que en volguessin fer ús. "*Es tracta d'una estructura amb rodes que s'ha dissenyat de forma comunitària i que permet, a través de mòduls, no només transportar objectes sinó també integrar-hi elements d'ús com una barra mòbil que es pot desmuntar de l'estructura mare, i permetre així que el carretó torni a servir per a alguna altra cosa*". De moment ja ha prestat els seus serveis a les diferents jornades voltaiques i també a la festa major del barri, i la idea és que en els propers anys es vagin dissenyant nous mòduls amb utilitats diferents.

La Volta no només acull artistes i artesans, sinó que en clau de barri també col·labora amb iniciatives sorgides a Sant Narcís i que en ocasions no tenen a veure estrictament amb el món de l'art. Sureda explica que per exemple, "*hi ha una associació de productes ecològics anomenada Oli de Mosqueta, que agrupa una trentena de famílies del barri que buscaven un punt de distribució. Han entrat com a socis cooperants i gràcies a la bona entesa han trobat un espai de distribució propi que els estalvia haver de treballar amb mitjancers*".

Però les connexions no només s'estableixen dins del barri, sinó dins d'un territori (físic i conceptual) més ampli. Això vol dir que es col·labora amb festivals de música com el Black Music Festival o l'(a)phònica, centres educatius com l'escola Massana, l'ERAM o la mateixa UdG, amb l'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya o l'associació Pam a Pam, emmarcada dins del sector de l'economia solidària. Una cosa que pot sonar tan complexa i diversa alhora pren sentit escoltant Sureda i Moliner, que a través dels anys han fet créixer La Volta, o potser, millor dit, han estat testimonis de com creixia.

El futur que ja és ara

Dins de l'estructura de La Volta hi conviuen en harmonia residents, socis cooperants (persones que ja hi han completat la seva residència però volen poder seguir comptant amb un espai de treball), exresidents que hi segueixen vinculats i hi fan una aportació anual, a banda de projectes puntuals per a creadors i creadores que no estan interessats en entrar-hi a través d'una convocatòria oficial però voldrien poder-hi fer una provatura de sis mesos. El fet que La Volta estigui gestionada per una associació independent i no per un organisme públic facilita la llibertat de moviments i l'organicitat del projecte, permet adaptar-se més ràpidament a les necessitats dels i les artistes i donar resposta a peticions concretes sense haver de passar per tràmits burocràtics sovint massa llargs o complexos. Això sí, cal tenir en compte que avui dia es té una estabilitat pressupostària i d'equip de treball que ha facilitat que La Volta es convertís en el que és ara, "*un projecte madur i definit, que tot i així no renuncia a la frescor, l'agilitat d'acció i un marge de maniobra i transformació molt orgànic que no depèn només de l'equip de gestió, sinó també dels i les residents que hi hagi en cada moment*".

Precisament, cadascun d'ells realitza una memòria anual a través de les quals l'equip de coordinació avalua les seves necessitats, què es pot millorar i de què estan satisfets. Tant Sureda com Moliner concorden que les opinions recollides són tremendament positives, i si bé admeten que els espais "*són petits*", els i les artistes i artesans valoren positivament com han pogut créixer juntament al projecte i com la xarxa de contactes de La Volta se'ls fa extensiva. "*Aquí tenim un autèntic planter d'on es nodreixen l'Ajuntament de Girona quan necessita dissenyar i produir trofeus, projectes alternatius com els Camins Segurs per a escoles a la Bisbal, o d'altres entitats que necessiten professionals per impartir tallers*" explica Sureda. En definitiva, la transversalitat que caracteritza La Volta també es deixa sentir dins del creixement dels seus propis residents.

> "Gràcies a nous professionals, energies i talents, el projecte creix amb fites com l'obertura de més línies de treball amb la Generalitat, els intercanvis bidireccionals dins l'euroregió, la cerca de noves beques o el treball amb d'altres col·lectius en el territori".

A dia d'avui, i afrontant el final d'un conveni triennal que ha regit l'actuació de La Volta des de 2018, hi ha diverses vies de finançament de les quals la municipal n'és la principal, i s'enfoca principalment al manteniment i la infraestructura. Amb un pressupost anual al voltant de 105.000 euros, el projecte també obté recursos del Departament de Cultura a través de la línia d'arts visuals que, en aquest cas, es destinen a grans trets a la partida d'activitats. Tot i la bona salut del projecte i un futur estable –"*de les darreres reunions amb l'Ajuntament se'n deriva una gran sintonia amb nosaltres i ganes de seguir apostant per La Volta*", comenten–, també és cert que per tal de poder seguir creixent caldria ampliar l'equip de treball i, a poder ser, també les instal·lacions. "*Estem sempre al cas de si hi ha cap local a la plaça susceptible de ser incorporat al projecte, però per ara no n'ha sortit cap s'adeqüés a les nostres necessitats*", explica Sureda, alhora que puntualitza que "*estem pendents que l'Ajuntament, que va adquirir amb titularitat municipal tot l'edifici del número 25, que és on tenim la botiga, pugui reformar-ne la primera planta amb la qual cosa guanyaríem un espai que ens permetria alleugerir els que ja tenim i que són força petits*".

Confessen que el projecte "*no és barat*", tenint en compte la pròpia idiosincràsia dels espais, que s'ubiquen dins de cases antigues a Sant Narcís, a més de ser totes de lloguer. El cost monetari, de tota manera, sembla petit quan és possible abraçar la dimensió social, artística i cultural d'un projecte que va començar d'una manera tan modesta: "*Fem una bona praxi professional i tothom cobra per la feina que fa, però tenint en compte*

que des de l'equip de coordinació assumim el repte que La Volta no pot pagar jornades completes. Aconseguim tirar endavant el projecte gràcies a la feina a mitja jornada que, a més, no està assegurada perquè som autònomes, i creiem que per a professionalitzar encara més La Volta hauríem de consolidar un major volum d'ingressos". El treball es fa, per tant, sumant nous i noves professionals, energies i talents a un projecte que per aquest nou any té fites com l'obertura de més línies de treball amb la Generalitat, intercanvis bidireccionals dins l'euroregió, la cerca de noves beques o el treball amb d'altres col·lectius en el territori.

Ambdues apunten, però, que la situació és molt més estable que no pas en els seus inicis i que el projecte ja no és només de barri sinó de ciutat, com apunta Moliné: "*Molts projectes tenen un topall provocat normalment pel caràcter de les persones que hi treballen; en canvi aquí no hi veig aturador si no és més enllà que el de les pròpies limitacions físiques d'un equip petit. Hi ha un creixement que no és unidireccional sinó comunitari, i això és molt engrescador*". ❋❋❋